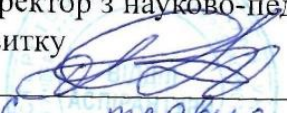

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра теорії та історії держави і права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи та розвитку

С. М. Кваша
« 26 » травня 2021 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні вченої ради юридичного факультету

Протокол № 11 від 25 05 2021 р.

Голова вченої ради

О. С. Яра

на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

Протокол № 11 від 25 05 2021 р.

Завідувачка кафедри

В. О. Качур

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ПРАВА»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

третій (освітньо-науковий) рівень

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

081 – «Право»

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

«Право»

ФАКУЛЬТЕТ

юридичний

КАФЕДРА

теорії та історії держави і права

РОЗРОБНИЦЯ:

к.ю.н., доц. Качур В.О.

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Сучасні проблеми теорії права»

Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	
Галузь знань	08 – «Право»
Спеціальність	081 – «Право»
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень
Освітній ступінь	доктор філософії
Освітньо-наукова програма	Право
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	вибіркова
Загальна кількість годин	150
Кількість кредитів ECTS	5
Кількість змістових модулів	4
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки	1
Семестр	2
Лекційні заняття	30
Практичні заняття	30
Самостійна робота	90
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4

2. Мета і завдання дисципліни

Мета – сформувати навички виявлення аспірантами-правниками проблемних ситуацій у державно-правовій сфері та поглибити систему загальнотеоретичних сучасних знань про загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування права у системній та методологічній єдності.

Завдання – ознайомлення аспірантів із основними теоретико-правовими ідеями і поглядами, що склалися у сучасній теорії права; оволодіння аспірантами основними теоретико-правовими поняттями, категоріями та правовими аксіомами, що відіграють основоположну роль у системі юридичних знань; удосконалення навиків системного аналізу законодавства та наукових розробок при вирішенні практичних проблем. У першу чергу це пов'язано з розглядом питань, що стосуються предмету, структур, режимів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

- головні поняття, терміни та категорії теорії держави і права, конкретний історичний матеріал, що міститься в документальних джерелах, головні методологічні основи його вивчення та прийоми роботи з ним (ПРН 1);

- головні фактори, що визначають розвиток держави і права, взаємозв'язок державно-правових явищ з економікою, ідеологією, релігією тощо (ПРН 3);

- сучасні інформаційні та комунікаційні технології для обробки і аналізу результатів теоретико-правових досліджень та їх представлення (ПРН 4);

- об'єктивні закономірності розвитку суспільства, що призводять до появи державних утворень та їх правових систем (ПРН 6);

уміти:

- застосовувати методологію теоретико-правових досліджень для ідентифікації наукових гіпотез та використання у власних наукових дослідженнях та у викладацькій діяльності (ПРН 1);

- вільно представляти результати власних наукових досліджень державною та іноземною мовами, презентувати їх у міжнародних наукових виданнях і наукометричних базах (ПРН 2);

- проводити системні наукові дослідження за освітніми траєкторіями: теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень на принципах академічної культури і доброчесності (ПРН 3);
- використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології для обробки і аналізу результатів наукових досліджень та їх представлення (ПРН 4);
- вміти здійснювати пошук, обробку, інтерпретацію інформації з різних джерел для продукування власних наукових ідей та практично-орієнтованих інноваційних пропозицій у сфері права (ПРН 5);
- застосувати ідеї та концепції сучасної теорії права і держави, основних інститутів галузевих юридичних наук для розв'язання завдань наукового дослідження (ПРН 6);
- вміти формулювати робочі гіпотези та нові наукові дослідницькі результати в обраній сфері (ПРН 7);
- інтегрувати положення теорії права з метою отримання нових науково-обґрунтованих правових результатів (ПРН 8);
- аргументувати власну точку зору із урахуванням доктринальних положень теорії права (ПРН 9);
- оцінювати допустимість доказів для доведення власної точки зору на сутність і зміст правових явищ і феноменів (ПРН 10).

3. Вимоги до результатів засвоєння дисципліни «Сучасні проблеми теорії права» (загальні та спеціальні компетенції)

В аспірантів-юристів після засвоєння дисципліни повинні бути сформовані такі компетенції:

інтегральні компетенції:

- здатність розв'язувати комплексні проблеми в сфері професійної діяльності, у тому числі дослідницько-інноваційної, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань в галузі права (Е 1.1);

загальні компетенції:

- здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, генерування нових ідей та досягнення наукових цілей (ЗК 1.3);

фахові компетенції:

- здатність знаходити, контекстуалізувати та інтерпретувати значну кількість теоретичного та нормативного матеріалу (ФК 1.1);

- набуття глибоких, обґрунтованих фахових знань; детальні або дуже детальні знання спеціальної області дослідження в галузі права у поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії та внеску до індивідуальної області дослідження (ФК 1.2);

- здатність аналізувати методологічні проблеми загальної теорії права (ФК 1.3);

- набуття глибокого розуміння та здатності використовувати складові та інструментарій доказування в процесі наукових досліджень в галузі права (ФК 1.4);

спеціальні компетенції:

- знання та розуміння предметної області дослідження (СК 1.1);

- здатність планувати та виконувати сучасні інтелектуальні дослідження, як на запити стейкхолдерів так і сучасної світової наукової спільноти для досягнення науково обґрунтованих теоретичних чи експериментальних наукових результатів, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для правничої сфери (СК 1.2);

- здатність використовувати інформаційні ресурси, необхідні для проведення дослідження у галузі права (СК 1.4);

- здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових та комплексних ідей в межах предметної області дослідження (СК 1.5);

- здатність розробляти проекти нормативно-правових актів (СК 1.7);

- набуття спеціалізованих умінь/навичок і методів, необхідних для розв'язання значущих проблем у сфері правового регулювання природоресурсної сфери (СК 1.8).

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Проблеми методології теорії права, походження права та праворозуміння (30 год.)

Тема 1. Місце і роль теорії права в системі інших наук. Проблеми методології теорії права

Поняття теорії права. Предмет теорії права. Мета і завдання теорії права як навчальної дисципліни. Функції теорії права.

Місце і роль теорії права в системі суспільних наук. Співвідношення теорії права з філософією, політологією, економічними науками, соціологією, психологією, логікою, історією.

Місце і роль теорії права в системі інших юридичних наук. Співвідношення теорії права з історико-правовими, теоретико-правовими, галузевими, прикладними, міжнародно-правовими науками.

Поняття методології теорії права. Методи емпіричного пізнання об'єкта теорії права. Методи теоретичного пізнання предмету теорії права. Логічна структура методу теорії права.

Тема 2. Теоретичні проблеми походження права, право розуміння і формування його змісту. Право в системі соціального регулювання

Теоретичні проблеми походження права. Регулятивна система первісного суспільства. Архаїчне право з позиції юридичної етнології та юридичної антропології. Загальна характеристика основних учень про право. Природничо-правова школа права. Історична школа права. Нормативістська теорія права. Матеріалістична теорія права. Психологічна теорія права. Соціологічна теорія права. Теоретичні проблеми право розуміння. Головні концепції праворозуміння. Типологія право розуміння. Легізм. Юснатуралізм. Юридичний лібертаризм. Теоретичні проблеми формування змісту права.

Поняття соціальної норми. Технічні і соціальні норми. Поняття соціальної норми: види соціальних норм в сучасному світі, їх суть і загальна характеристика. Моральні норми, релігійні норми, правові норми, політичні норми, естетичні норми, корпоративні норми, норми політичних партій і громадських організацій, звичаї і традиції, міжнародно-правові норми тощо. Єдність і протиріччя між правом та іншими соціальними нормами.

Змістовий модуль 2.

Проблеми теорії механізму реалізації права та теорії правового регулювання (30 год.)

Тема 3. Проблеми теорії правовідносин

Поняття правовідносин - як основної правової категорії теорії права. Основні ознаки і визначення правовідносин. Співвідношення права, правових норм і правовідносин. Види правовідносин.

Структура правовідносин: суб'єкти, об'єкти і зміст. Суб'єкти правовідносин: фізичні і юридичні особи. Поняття юридичної особи. Поняття правосуб'єктності: правоздатність і дієздатність громадян і юридичних осіб.

Об'єкти правовідносин: поняття, види і характеристика. Зміст правовідносин: суб'єктивне право і суб'єктивний юридичний обов'язок.

Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Юридичні факти: поняття, особливості і класифікація. Фактичний склад.

Тема 4. Проблеми реалізації та тлумачення права. Прогалини у праві

Поняття реалізації норм права. Основні форми реалізації норм права: дотримання, виконання, використання та застосування. Суб'єкти реалізації норм права. Взаємозв'язок форм реалізації права і правомірної поведінки особи.

Поняття застосування правових норм як особливої форми реалізації права. Механізм і стадії застосування правових норм. Основні вимоги правильного застосування правових норм: законність, обґрунтованість, доцільність, справедливість, істинність, гуманізм тощо. Індивідуально-правові акти застосування правових норм: поняття, основні ознаки і відмінність їх від нормативно-правових актів і інтерпретаційних актів. Прогалини в праві і законодавстві, шляхи їх усунення. Застосування норм права при прогалинах в праві. Аналогія права і аналогія закону.

Поняття тлумачення норм права. Види тлумачення норм права. Офіційне і неофіційне тлумачення правових норм. Суб'єкти офіційного тлумачення норм права. Роль і значення Конституційного суду в тлумаченні Конституції і законів. Тлумачення норм права по об'єму: буквальне, розширене, обмежене. Способи тлумачення норм права; граматичний, лінгвістичний, логічний, систематичний, цільовий (телеологічний), історичний тощо. Акти тлумачення норм права - інтерпретаційні акти: поняття, види і місце в системі права і законодавства.

Тема 5. Проблеми теорії правового впливу і регулювання

Правовий вплив. Механізм правового впливу. Поняття правового регулювання. Сфери та межі правового регулювання. Стадії правового регулювання. Види, способи, типи правового регулювання. Механізм правового регулювання: поняття, ознаки, елементи.

Поняття правових засобів. Головні ознаки правових засобів та їх зміст. Головні ознаки засобів-установок. Головні ознаки засобів-діянь. Принципи взаємодії засобів-установок і засобів-діянь. Класифікація правових засобів. Функції правових засобів.

Поняття законного інтересу. Зміст законних інтересів. Сутність законних інтересів. Співвідношення законного інтересу та суб'єктивного юридичного права. Причини існування законних інтересів поряд із суб'єктивним юридичним правом. Класифікація законних інтересів.

Поняття правових пільг. Ознаки правових пільг. Мета правових пільг. Функції правових пільг. Проблеми в сфері встановлення і дії правових пільг.

Поняття правового заохочення. Ознаки правового заохочення. Функції правових заохочень. Класифікація правових заохочень. Проблеми правових заохочень в праві України.

Змістовий модуль 3.

Проблеми теорії юридичного процесу, юридичної відповідальності та співвідношення національного і міжнародного права (45 год.)

Тема 6. Юридична процес: деякі проблеми теорії

Поняття та зміст юридичного процесу. Стадії юридичного процесу. Види юридичного процесу та їх коротка характеристика. Правові процедури і демократична правова держава. Значення правових процедур для вдосконалення законодавства та забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Тема 7. Методологічні проблеми юридичної відповідальності

Зміст поняття «юридична відповідальність». Розвиток політично-правової теорії і законодавства про відповідальність. Засоби забезпечення законності і обґрунтованості юридичної відповідальності.

Загальна теорія юридичної відповідальності і теорії відповідальності галузевих юридичних наук.

Тема 8. Теоретичні проблеми співвідношення національного та міжнародного права

Значення проблеми співвідношення національного і міжнародного права. Дуалістична (плюралістична), моністична, теорія координації, соціалістична дуалістична теорії співвідношення.

Норми взаємодії внутрідержавного і міжнародного права. Закон і норми міжнародного права у забезпеченні конституційного порядку в Україні.

Загальнотеоретична характеристика правової інтеграції. Поняття та мета правової інтеграції. Стадії правової інтеграції. Складові правової інтеграції. Правова адаптація. Правова гармонізація. Правова уніфікація. Правовий уніформізм.

Змістовий модуль 4.

Проблеми теорії юридичного процесу, юридичної відповідальності та співвідношення національного і міжнародного права (45 год.)

Тема 9. Проблеми теоретичного аналізу компромісу та конфлікту у праві

Обґрунтування концепції та методологічного інструментарію дослідження компромісу та конфлікту у прав. Особливості правової інтерпретації компромісу і конфлікту.

Генеза і природа компромісу і конфлікту у суспільстві. Специфіка дослідження компромісу та конфлікту в системи соціальних інститутів.

Компроміс і конфлікт як правові явища. Розвиток учень про компроміс і конфлікт у праві. Головні типи правового пізнання компромісу та конфлікту. Поняття, ознаки, види правового компромісу та конфлікту. Структурний аналіз компромісу та конфлікту у праві. Особливості компромісу та конфлікту у національному та міжнародному праві.

Тема 10. Методологічні проблеми правових аномалій (невинної поведінки у праві)

Методологічні передумови (філософські, психологічні, соціальні, правові) та підстави дослідження правових аномалій (невинної поведінки у праві).

Концепція невинної поведінки у праві. Нормативні межі невинної поведінки у світлі розуміння види у публічному та приватному праві. Загальнотеоретична модель невинної поведінки у праві. Невинна поведінка в механізмі правового регулювання.

Види невинної поведінки у праві за казуальними підставами, у публічному та приватному праві.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	пр	с.р.
1	2	3	4	5
<i>Змістовий модуль 1. Проблеми методології теорії права, походження права та праворозуміння</i>				
Місце і роль теорії права в системі інших наук. Проблеми методології теорії права	15	2	2	11
Теоретичні проблеми походження права, праворозуміння і формування його змісту.	15	2	2	11

Разом за змістовим модулем 1	30	4	4	22
<i>Змістовий модуль 2. Проблеми теорії механізму реалізації права та теорії правового регулювання</i>				
Проблеми теорії правовідносин	10	2	2	6
Проблеми реалізації та тлумачення права. Прогалини у праві.	10	2	2	6
Проблеми теорії правового впливу і регулювання.	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6	18
<i>Змістовий модуль 3. Проблеми теорії юридичного процесу, юридичної відповідальності та співвідношення національного і міжнародного права</i>				
Юридичний процес: проблеми теорії	15	4	4	7
Методологічні проблеми юридичної відповідальності	15	4	4	7
Теоретичні проблеми співвідношення національного та міжнародного права	15	4	4	7
Разом за змістовим модулем 3	45	12	12	21
<i>Змістовий модуль 4. Проблеми розуміння специфічних понять та категорій у теорії права</i>				
Проблеми теоретичного аналізу компромісу та конфлікту у праві	20	4	4	12
Методологічні проблеми правових аномалій (невинної поведінки у праві)	25	4	4	17
Разом за змістовим модулем 4	45	8	8	29
Усього годин	150	30	30	90

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Місце і роль теорії права в системі інших наук. Проблеми методології теорії права	2
2	Теоретичні проблеми походження права, праворозуміння і формування його змісту.	2
3	Проблеми теорії правовідносин	2
4	Проблеми реалізації та тлумачення права. Прогалини у праві.	2
5	Проблеми теорії правового впливу і регулювання.	2
6	Юридичний процес: проблеми теорії	4
7	Методологічні проблеми юридичної відповідальності	4
8	Теоретичні проблеми співвідношення національного та міжнародного права	4
9	Проблеми теоретичного аналізу компромісу та конфлікту у праві	4
10	Методологічні проблеми правових аномалій (невинної поведінки у праві)	4
Разом		30

7. Самостійна робота аспірантів

Аспірант повинен бути широко ерудованим, мати фундаментальну наукову підготовку, володіти сучасними інформаційними технологіями, включаючи методи отримання та обробки наукової інформації, вміти самостійно формувати наукову тематику, організовувати та вести науково-дослідницьку діяльність з обраною науковою спеціалізацією.

Самостійна робота аспіранта включає:

1) вивчення теоретичного та практичного матеріалу відповідно до навчального плану дисципліни;

2) виявлення інформаційних ресурсів у наукових бібліотеках та мережі Internet з таких напрямів:

- бібліографія за галузями дослідження;
- наукові публікації (у тому числі іноземними мовами за предметною сферою дослідження);

- науково-дослідницька література з актуальних проблем прикладних досліджень (у тому числі іноземними мовами) тощо;

3) конспектування, реферування першоджерел і науково-дослідницької літератури за тематичними розділами;

4) вміння використовувати в наукових дослідженнях сучасні юридичні пакети прикладних програм.;

5) підготовку до аудиторних занять (занять лекційного та практичного типу), колоквиумів, практикумів і виконання відповідних завдань викладача;

6) участь в роботі факультативів і спецсеінарів та ін.

Форми самостійної роботи:

1) *фронтальна (поточкова) самостійна робота* передбачає загальне для усіх завдання, загальний інструктаж, використання загальних прийомів організації та керівництва подальшими діями аспірантів; доцільна на етапі вивчення нової теми, а також на початковому етапі формування вмінь;

2) *групова самостійна робота* використовується для сумісного опрацювання навчального матеріалу, виконання практичних завдань, взаємоперевірку письмових завдань, організації проектної, дослідницької діяльності;

3) *індивідуальна самостійна робота* орієнтована на зростання ролі аспірантів у визначенні змісту роботи, виборі способу її виконання, дозволяє стимулювати активність дослідника та його співпрацю з викладачем.

Методичне забезпечення самостійної роботи включає:

1) список основної та додаткової літератури;

2) електронну бібліотеку, список аудіо- та відеоматеріалів з різних розділів дисципліни;

3) методичні вказівки з організації та виконання самостійної роботи при вивченні дисципліни;

4) методичні вказівки щодо виконання практичних робіт.

Контроль за самостійною роботою аспіранта включає:

1) поточний контроль проводиться викладачем в процесі аудиторних занять лекційного і (або) практичного типу;

2) самостійна робота є контактним позааудиторним видом навчальної роботи, яка оформлюється відповідними графіками проведення самостійної роботи аспіранта, що затверджується завідувачем кафедри;

3) перевірка виконання завдань на самостійну роботу здійснюється викладачем в позааудиторний час.

8. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань здобувачами

1. Поняття теорії права.

2. Місце і роль теорії права в системі суспільних наук.

3. Співвідношення теорії права з філософією, політологією, економічними науками, соціологією, психологією, логікою, історією.

4. Місце і роль теорії права в системі інших юридичних наук.

5. Співвідношення теорії права з історико-правовими, теоретико-правовими, галузевими, прикладними, міжнародно-правовими науками.

6. Поняття методології теорії права.

7. Теоретичні проблеми походження права. Регулятивна система первісного суспільства.

8. Загальна характеристика основних учень про право.

9. Теоретичні проблеми формування змісту права.
10. Поняття соціальної норми. Єдність і протиріччя між правом та іншими соціальними нормами.
11. Поняття правовідносин - як основної правової категорії теорії права.
12. Поняття правосуб'єктності: правоздатність і дієздатність громадян і юридичних осіб.
13. Об'єкти правовідносин: поняття, види і характеристика.
14. Зміст правовідносин: суб'єктивне право і суб'єктивний юридичний обов'язок.
15. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин.
16. Поняття реалізації норм права.
17. Взаємозв'язок форм реалізації права і правомірної поведінки особи.
18. Поняття застосування правових норм як особливої форми реалізації права.
19. Прогалини в праві і законодавстві, шляхи їх усунення. Застосування норм права при прогалинах в праві. Аналогія права і аналогія закону.
20. Поняття тлумачення норм права.
21. Правовий вплив. Механізм правового впливу.
22. Поняття правових засобів.
23. Поняття законного інтересу.
24. Поняття правових пільг.
25. Поняття правового заохочення. Ознаки правового заохочення. Функції правових заохочень. Класифікація правових заохочень. Проблеми правових заохочень в праві України.
26. Поняття та зміст юридичного процесу
27. Правові процедури і демократична правова держава.
28. Зміст поняття «юридична відповідальність».
29. Розвиток політично-правової теорії і законодавства про відповідальність.
30. Засоби забезпечення законності і обґрунтованості юридичної відповідальності.
31. Загальна теорія юридичної відповідальності і теорії відповідальності галузевих юридичних наук.
32. Значення проблеми співвідношення національного і міжнародного права.
33. Норми взаємодії внутрідержавного і міжнародного права.
34. Закон і норми міжнародного права у забезпеченні конституційного порядку в Україні.
35. Загальнотеоретична характеристика правової інтеграції.
36. Складові правової інтеграції. Правова адаптація. Правова гармонізація. Правова уніфікація. Правовий уніформізм.
37. Обґрунтування концепції та методологічного інструментарію дослідження компромісу та конфлікту у прав.
38. Особливості правової інтерпретації компромісу і конфлікту.
39. Генеза і природа компромісу і конфлікту у суспільстві.
40. Специфіка дослідження компромісу та конфлікту в системи соціальних інститутів.
41. Компроміс і конфлікт як правові явища.
42. Розвиток учень про компроміс і конфлікт у праві.
43. Поняття, ознаки, види правового компромісу та конфлікту.
44. Структурний аналіз компромісу та конфлікту у праві.
45. Особливості компромісу та конфлікту у національному та міжнародному праві.
46. Методологічні передумови (філософські, психологічні, соціальні, правові) та підстави дослідження правових аномалій (невинної поведінки у праві).
47. Концепція невинної поведінки у праві.
48. Нормативні межі невинної поведінки у світлі розуміння види у публічному та приватному праві.
49. Загальнотеоретична модель невинної поведінки у праві.
50. Невинна поведінка в механізмі правового регулювання.
51. Види невинної поведінки у праві за казуальними підставами, у публічному та приватному праві.

9. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Проблеми теорії права» використовуються такі групи методів навчання, як: 1) **методи за джерелами знань** – словесні (бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгою, репродуктивний метод), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (практична робота, вправи); 2) **методи навчання за характером логіки пізнання** (індуктивний, дедуктивний); 3) **методи навчання за рівнем самостійної розумово-пізнавальної діяльності** (проблемний виклад, частково-пошуковий метод, дослідницький метод, метод проблемного викладання).

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду аспірантів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція — це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою. Лекція використовується, як правило, у вищих навчальних закладах і старших класах загальноосвітньої школи.

Важливе місце у навчальному процесі займає **інструктаж**. Він передбачає розкриття норм поведінки, особливостей використання методів і навчальних засобів, дотримання правил безпеки під час виконання навчальних операцій. Це важливий етап в оволодінні методами самостійної пізнавальної діяльності. Адже важливо, щоб аспіранти розуміли не лише, що треба робити, а і як це робити.

Чільне місце серед групи словесних методів посідає метод **роботи з книгою**. Віднесення його до цієї групи дещо умовне. Аспіранти мають розуміти, що основне джерело отримання наукової інформації — не викладач, а книга. Відтак важливо навчити аспірантів методів і засобів самостійної роботи з книгою: читання, переказу, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, схем, графіків та ін.

Репродуктивний метод. До нього відносять застосування вивченого матеріалу на основі зразка або правила. Діяльність тих, хто навчається, має алгоритмічний характер, тобто провадиться за інструкціями, правилами в аналогічних, схожих зі зразком, ситуаціях.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація — це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у природі, динаміці.

Ілюстрація — метод навчання, за якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлини, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань. У навчальній практиці значне місце відводиться вправам. **Вправа** — це метод навчання, сутність якого полягає у цілеспрямованому, багаторазовому повторенні аспірантами окремих дій чи операцій з метою формування умінь та навичок.

Індуктивний метод — це шлях вивчення предметів, явищ від одиничного до загального. У результаті розуміння сутності ознак, властивостей одиничних предметів чи явищ, понять є можливість усвідомити істотні, типові закономірності чи властивості однопорядкових предметів або явищ. Проте, використовуючи індуктивний метод, варто не змушувати аспірантів завчати велику кількість одиничних понять, а лише ту інформацію, що дасть змогу виділити у споріднених поняттях суттєве, загальне, типове.

Дедуктивний метод, навпаки, базується на вивченні навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного. Аспіранти ознайомлюються із загальною закономірністю,

а потім на основі цієї закономірності, правила, закону характеризуються інші явища, предмети. Індуктивний і дедуктивний методи перебувають у діалектичному взаємозв'язку.

Методи навчання за логічними ознаками не відокремлені від методів навчання за джерелами знань. У процесі використання словесних, практичних та наочних методів викладач і аспіранти не можуть обійтися без індукції, дедукції аналізу й синтезу.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу аспірантам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності аспірантів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає аспірантів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати аспірантів до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності аспірантів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність аспірантів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

Дослідницький метод спрямований на включення аспірантів у самостійне розв'язання пізнавального завдання з використанням необхідного обладнання. Для ефективності цього методу варто дотримуватися низки вимог: створення проблемної ситуації; керівництво аспірантами при виділенні пізнавального завдання; спонукання аспірантів до пошуків гіпотези, перевірки її достовірності; надання допомоги у пошуках ефективних методів і резерву знань, необхідних для розв'язання задачі; орієнтація аспірантів на проведення досліджень і систематизація результатів проведеної роботи; включення аспірантів у самостійний аналіз перебігу та результатів проведеної роботи.

Пояснювально-демонстраційний метод. Аспіранти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, аспіранти діють у рамках репродуктивного (відтворювального) мислення. У ВНЗ цей метод набуває найширшого застосування для передавання великого масиву інформації.

Метод проблемного викладання. Використовуючи різноманітні джерела та засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різноманітні підходи, показує способи розв'язання поставленого завдання. Аспіранти стають свідками і співучасниками наукового пошуку. І в минулому, і нині такий підхід широко застосовується.

10. Форми контролю

У рейтинговому показнику враховуватиметься будь-яка форма діяльності аспіранта, якість аудиторної та самостійної роботи, здатність творчо реалізовувати свій інтелектуальний потенціал на практиці. Велике значення має облік поточної успішності аспірантів, який викладач здійснює згідно графіку організації навчальної роботи.

Семестровий розрахунковий рейтинг аспіранта з дисципліни складає 100 балів. Відтак рейтингові оцінки із змістових модулів, так само як і рейтинг з атестації обчислюються за 100-бальною шкалою.

Велике значення має облік поточної успішності здобувачів, який викладач здійснює згідно графіку організації навчальної роботи.

Поточний контроль – це оцінювання знань здобувачів під час практичних занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності на лекційних та практичних заняттях.

На практичному занятті аспірант може заробити максимум 10 балів, з яких: 5-6 балів – «відмінно» (за вичерпну, бездоганну відповідь), 3-4 бали – «добре» (за окремі неточності), 1-2 бали – «задовільно» (за слабку відповідь), до 4 балів – доповнення.

Якщо відповіді як такої немає або вона неадекватна поставленому завданню, містить грубі помилки, то у журналі обліку успішності ставиться «-1» бал. За кожну пропущену лекцію чи

практичне заняття застосовується штрафна санкція «-1» бал. Відпрацювання таких заборгованостей проводиться лише в усній формі по 1 заборгованості в день (згідно графіку).

Проміжний (модульний) контроль по закінченню кожного змістового модуля відповідно до графіка у вигляді тестування, письмових контрольних робіт, усних колоквиумів тощо. Вид контрольного заходу та методика врахування складових модульного контролю при визначенні оцінки розробляється викладачем і затверджується на кафедрі. Максимальна кількість балів, які може отримати аспірант під час виконання модульного контролю становить 30 балів.

До контрольного заходу відповідного модульного контролю аспірант допускається незалежно від результатів поточного контролю. У разі відсутності аспіранта на контрольному модульному заході його надається право на повторне складання згідно графіка.

Аспірант має право на повторну і додаткову перевірку його знань (згідно графіку); на отримання додаткових завдань для підвищення свого рейтингу; на отримання «автоматично» з заліку.

Підсумковий (семестровий) контроль – проводиться в кінці семестру у формі заліку виключно за тестовими технологіями виключно за допомогою теоретичних питань, тестових технологій з наступною співбесідою і дозволяє оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведений до рівня поточних фрагментарних форм контролю.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і проводиться відповідно до «Положення про екзамени і заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371). Рейтинг аспіранта з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{ДИС}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ} \dots R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n - кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ} \dots K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається аспірантам за рішенням кафедри за виконання робіт, яку не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань аспірантів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для аспірантів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримуючись графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка національна	Рейтинг аспіранта, бали
зараховано	90-100

	74-89
	60-73
незараховано	0-59

11. Рекомендована література

Навчальна література

1. Загальна теорія держави і права / Копиленко О.Л. та ін. ; відп. ред. О.В. Зайчук ; наук. ред. Н.М. Оніщенко. К. : Юрінком Інтер, 2016. 397 с.
2. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К. : Ваіте, 2015, 392 с.
3. Каткова Т.Г. Теорія держави і права. Навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене. Х. : Право, 2020. 96с.
4. Качур В.О. Теорія держави і права : навчальний посібник. К. : Видавництво «ЦП «Компринт», 2014. 328 с.
5. Качур В.О. Теорія держави і права. Частина 1. Навчальний посібник. К. : НУБіП України, 2010. 138 с.
6. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К. : Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
7. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку : монографія / В. М. Попович ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. економіч. ун-т ім. В. Гетьмана. - Київ : Юрінком Інтер, 2015. - 384 с.
8. Рудик П. А. Теорія держави: основні теорії, концепції, підходи до вивчення: навчальний посібник, 2-ге вид., перероб. та допов. - К.: Алерта, 2015. - 288 с.
9. Сухонос В. Теорія держави і права. Підручник. К. : Університетська книга, 2018. 544с.
10. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Х. :Право, 2015. 368 с.
11. Теорія держави та права : навч. посіб. / [С. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; з а з а г. р е д. С . Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

Монографії

1. Абрамович Р. М. Еволюція та співвідношення принципів «Nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege» та «Ex post facto law» [Електронний ресурс] / Р. М. Абрамович // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 59-62. Режим доступу до журн. : http://nbuv.gov.ua/jpdf/NaUKMAun_2012_129_13.pdf.
2. Азми, Д. М. Система права и ее строение: методологические подходы и решения : [монографія] / Д. М. Азми . М. : Юстицинформ, 2014 . 393 с. Библиогр.: с. 364-390 .
3. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : [монографія] / [Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.] ; за ред. Ю. М. Оборотова. О. : Фенікс, 2012. 492 с.
4. Алексеев С. С. Восхождение к праву. Поиски и решения. М. : Изд-во НОРМА, 2001. 752 с.
5. Алексеев С. С. Право: азбука теория философия: Опыт комплексного исследования. М. : Статут, 1999. 712 с.
6. Алексеев С. С. Структура советского права, М., «Юрид. лит.», 1975. 264 с.
7. Анисимов, П. В., Лазарев, В. М. Метод правозащитного регулирования [Текст] : [монографія] / П. В. Анисимов, В. М. Лазарев ; МОУ «Волжский институт экономики, педагогики и права». Волгоград : Изд во ВолГУ, 2005. 202 с.
8. Бабін Б.В ., Гріненко О.О., Приходько А.В. Питання розвитку та реалізації міжнародних стандартів прав корінних народів : монографія / Б.В. Бабін, О.О. Гріненко, А.В. Приходько. Одеса : Фенікс, 2018. 238 с.

9. Байтин М. И. Сущность права (современное нормативное правопонимание на грани двух веков) : монография. 2-е изд. доп. М. : Право и государство, 2005. 544 с.
10. Битяк Ю.П., та інші. Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, О. Г. Данильяна. Х. : Право, 2010. 384 с.
11. Васильев А.М. Правовые категории: Методологические аспекты разработки системы категорий теории права. М.: Юридическая литература, 1976. 264с.
12. Верещагин, С.Г. Налог как политическая категория: история и современность: монография [Текст] / С.Г. Верещагин. 2 е изд., перераб. и доп.. Владивосток: Изд во ВГУЭС, 2009. 424 с.
13. Власов Ю.Л. Проблеми тлумачення норм права : Монографія / Юрій Леонідович Власов . Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001 . 179 с.
14. Вовк, Д. О. Право і релігія: загальнотеоретичні проблеми співвідношення: монографія / Д. О. Вовк. Харків: Право, 2009. 224 с.
15. Вопленко Н.Н. Источники и формы права. Волгоград, 2004. 102 с.
16. Вопленко Н.Н. Реализация права : Учебное пособие. Волгоград, 2001. 48 с.
17. Вопленко Н.Н., Рожнов А.П. Правоприменительная практика : понятие, основные черты и функции. Монография. Волгоград, 2004. 205 с.
18. Гвоздецький В.Д. Трансформація правової системи України [Текст] : євроінтеграційний вимір / ред. В. Д. Гвоздецький. К. : Логос, 2009. 379 с.
19. Горбатенко Володимир Павлович. Інноваційний розвиток України: політико правові аспекти : Монографія Издательство: Юридична думка, 2006. 248 с.
20. Горобец К. В. Аксиосфера права: философский и юридический дискурс : монограф. / К. В. Горобец. Одесса : Фенікс, 2013. 218 с.
21. Груздев В. В. Человек и право: исторические, общетеоретические и цивилистические очерки : монография. Кострома : КГУ им. Н. А. Некрасова, 2010. 463 с.
22. Давыдова М. Л. Нормативно правовые предписания в российском законодательстве: учеб. пособие / М. Л. Давыдова. Волгоград, 2001. 96с.
23. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико правових реформ. К., Москаленко О. М., 2012. 212 с.
24. Дідич Т.О. Нормопроекування: Питання теорії та методології : Монографія. К.: Вид во Європейського університету, 2010. 160с.
25. Дія права: інтегративний аспект : Монографія / Колект.авторів. Відп. Ред. Н.М.Оніщенко. К. : Вид во "Юридична думка", 2010. 360 с.
26. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. К. : Парламентське вид во, 1999. 248 с.
27. Законність: теоретико правові проблеми дослідження та впровадження. К.: Видавництво «Юстініан» 2004. 216 с.
28. Законодавство: проблеми ефективності. Київ: Наукова думка, 1995. 232 с.
29. Законотворча діяльність : словник термінів і понять / за ред. акад НАН України В. М. Литвина. Київ : Парламентське вид во, 2004. 344 с.
30. Зивс С.Л. Источники права. М., 1981.
31. Карпунов В.М. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України : Навчальний посібник. Луганськ, 2006.
32. Кашанина Т. В. Юридическая техника : учебник / Т. В. Кашанина. 2 е изд., пересмотр. М. : Норма : ИНФРА М, 2011. 496 с.
33. Ковальський В.С. Охоронна функція права: монографія / В.С.Ковальський. К.: Юрінком Інтер, 2010. 336 с.
34. Колодій, А. М. Принципи права України [Текст] : монографія / А.М. Колодій. К. : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.

35. Кузьмин И. А. Юридическая ответственность и ее реализация : учеб. пособие / И. А. Кузьмин. Иркутск : Изд во ИГУ, 2013
36. Лазарев В.В. Пробелы в праве и пути их устранения М. Юрид. лит., 1974. 184 с.
37. Лазарев В.В. Социально психологические аспекты применения права / Лазарев В.В.; Науч. ред.: Волков Б.С. Казань: Изд во Казан. ун та, 1982. 144 с.
38. Малько А.В. Стимулы и ограничения в праве. 2 е изд., перераб. и доп. М.: Юристь, 2004. 250 с.
39. Марченко М.Н. Источники права. М.: ТК Велби: Проспект, 2008. 760 с.
40. Мічурін Є.О. Обмеження майнових прав фізичних осіб (загальні положення): монографія / Є.О. Мічурін. Х.: Юр світ, 2007. 220 с.
41. Оборотов І. Г. Темпоральні грані права: Монографія. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2009. 230 с.
42. Патеї Братасюк М.Г. Розвиток вітчизняних правових інститутів в умовах демократичних процесів [Текст] : монографія / за заг. ред. М.Г.Патеї Братасюк. К.: Вид во Європейського ун ту, 2010. 368 с.
43. Пушняк О.В. Право і час: Монографія. Харків: Видавництво "ФІНН", 2009. 176с.
44. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія / Олександр Радченко. Харків : Вид во ХарПІ НАДУ Магістр , 2009. 380 с.
45. Рікер П. Право і справедливість / Пер. із фр, К.: Дух і літера, 2002. 216 с.
46. Семеніхін І. В. Правова доктрина: загальнотеоретичний аналіз / І. В. Семеніхін ; наук. ред. О. В. Петришин. Х. : Юрайт, 2012. 88 с.
47. Серьогін С.В. Верховенство права в Україні: проблеми розуміння та застосування. Монографія. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2014. 124 с.
48. Систематизація законодавства України: проблеми та перспективи вдосконалення : монографія. К.: Ін т держави і права В.М.Корецького України, 2003. 220 с.
49. Спасов, Борис Петров. Закон и его толкование [Текст] : [пер. с болг.] / Борис П. Спасов. Москва : Юридическая литература, 1986. 246, [1] с.
50. Старосольський В. Держава і політичне право. Частина 1. 1925.
51. Старосольський В. Держава і політичне право. Частина 2. 1924.
52. Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку ... К.: "Видавництво "Наукова думка" НАН України", 2014.
53. Сырых В. М. История и методология юридической науки М.: Норма : ИНФРА М, 2012. 464 с.
54. Сырых В.М. Логические основания общей теории права. Т. 2. Логика правового исследования (Как написать диссертацию). М.: ЗАО Юстицинформ, 2004.
55. Сырых В.М. Логические основания общей теории права: В 2 т. Т. 1: Элементный состав. М.: Юридический Дом «Юстицинформ», 2000. 528 с.
56. Сырых В.М. Логические основания права. Т.3. Современное правопонимание. М.: РАП, 2007. 512 с.
57. Сырых В.М. Метод правовой науки (Основные элементы, структура). М., "Юридическая литература", 1980, 176 с.
58. Тихомиров Ю.А. Правовые акты: оценка последствий: Научно практическое пособие / А.В. Кашанин, Ю.А. Тихомиров, С.В. Третьяков и др. отв. ред. Ю.А. Тихомиров. М.: Юриспруденция, 2011. 224 с.
59. Тітко І. А. Оцінні поняття у кримінально процесуальному праві України : монографія / І. А. Тітко. Х. : Право, 2010. 216 с.
60. Ткачук А. Законодавча техніка. Як готувати проекти законів [Текст] : практ. посіб. / А. Ткачук ; Ін т громадян. сусп ва. К. : Ін т громадян. сусп ва, 2004. 183 с.
61. Тодика Ю.М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика: Монографія. Х.: Факт, 2003. 328 с.

62. Фулей Т. Використання методики вирішення проблем для розробки та експертизи проектів нормативно правових актів / Тетяна Фулей, Лора Лукас, Лорна Сайц. К.: [ФОП Москаленко О. М.], 2013. 256 с.
63. Четвернин. Проблемы теории права. Типы правопонимания
64. Чулінда Л. І. Юридико лінгвістичне тлумачення текстів нормативно правових актів: Монографія. К.: Атіка, 2006, 152 с.
65. Шаповал В.М. Виконавча влада (теоретичний і конституційний аспекти) / В.М. Шаповал К.: Москаленко О.М., 2016. 82 с.
66. Юдін З.М. Загальна теорія інтерпретації договору [Текст] : монографія / З. М. Юдін. О. : Фенікс, 2008. 156 с.
67. Юркевич О.М. Юридична аргументація : Логічні дослідження. Колективна монографія / О. М. Юркевич, В. Д. Титов, С. В. Куцепал та ін.; За заг. ред. проф. О. М. Юркевич. Х., 2012. 211 с.

Дисертаційні роботи

1. Абрамович Руслана Миколаївна. Принцип незворотності дії закону в часі: еволюція, стан та перспективи вдосконалення його застосування в Україні. 2015.
2. Агеева Галина Евгеньевна. Оценочные понятия процессуального права. 2014.
3. Анциферова Наталья Александровна. Правовой порядок: теоретико-правовой анализ. 2010.
4. Афзалетдинова Гульнара Хасановна. Исключительные режимы в российском праве. 2016.
5. Бабенко Андрей Николаевич. Правовые ценности и освоение их личностью. 2002.
6. Балаянц Михаил Сергеевич. Фундаментальные правовые ценности современного. 2007.
7. Баликіна Людмила Ігорівна. Становлення та розвиток парламентаризму в Україні та республіці Білорусь: порівняльні спекти. 2015.
8. Баранова Юлія Олегівна. Методологічні правила порівняльно-правових досліджень. 2015.
9. Басін К. В. Юридична відповідальність: природа, форми реалізації та права людини. 2006.
10. Басов Валерій Олегович. Учение о государстве и праве в трудах теоретиков классического европейского анархизма. 2011.
11. Батура Сергій Васильович. Теоретико-правові засади виборчих систем України та Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз. 2015.
12. Беланова, Галина Олеговна. Понятие юридической справедливости как основания правоприменительного акта. 2003.
13. Белоусов Сергей Александрович. Законодательный дисбаланс (доктрина, теория, практика). 2015.
14. Беседин Александр Александрович. Правовая идеология как элемент правовой системы современного общества. 2010.
15. Белая Лариса Валентинівна. Удосконалення інституту юридичної відповідальності як фактор формування демократичної, соціальної, правової держави. 2009.
16. Биля Ирина Александрівна. Теоретичні основи використання нормотворчої техніки. 2004.
17. Бойчук Дмитро Сергійович. Право людини на захист: загальнотеоретична характеристика. 2018.
18. Боровой Денис Дмитриевич. Каноническое (церковное) право как нормативная система социально-правового регулирования 2004.
19. Бредихин Алексей Леонидович. Суверенитет как политико-правовой феномен. 2011.

20. Бризіцький Максим Ігорович. Правовий механізм лобіювання: загальнотеоретична та порівняльно правова характеристика. 2017.
21. Буяджи Сергій Анатолійович. Правове регулювання боротьби з кіберзлочинністю: теоретико-правовий аспект. 2018.
22. Ваньчук Ігор Дмитрович. Система правового регулювання суспільних відносин: теоретико-методологічний аспект. 2018.
23. Васев Игорь Николаевич. Субъективное право как общетеоретическая категория. 2011.
24. Васильева Наталья Васильевна. юридические и неюридические средства в системе правового регулирования. 2014.
25. Верба Ірина Олександрівна. Право на доступ до правосуддя та його юридичне забезпечення: загальноправова характеристик. 2010.
26. Віконський Василь Васильович. Втілення ідеологічної функції права у сучасній правовій системі України. 2018.
27. Войде Екатерина Георгиевна. Способы реализации прав человека. 2015.
28. Воронов Георгій Романович. Проблемы теории права в трудах Л.С. Явича. 2011.
29. Вострокнутов Валентин Александрович. Мифологический элемент в современном общественном правосознании. 2016.
30. Габаковська Христина Василівна. Дослідницький підхід як елемент методології у сучасній юриспруденції. 2018.
31. Гавінська Олена Андріївна. Підгалузі права в системі права сучасної України. 2017.
32. Гаврилов Дмитрий Анатольевич. Правоприменительное толкование. 2000.
33. Гентош Ростислав Євгенович. Диспозитивність у правовому регулюванні. 2019.
34. Гильмутдинова Милауша Ильдусовна. Теоретические основы эффективного правоприменения. 2012.
35. Гиляка Олег Сергійович. Юридичний документ: поняття, особливості, види. 2017.
36. Глухарева, Людмила Ивановна. Права человека в системе теории права и государства: общетеоретические, философско-правовые и методологические проблемы. 2005.
37. Головина Анна Александровна. Критерии образования самостоятельных отраслей в системе российского права. 2012.
38. Гончарук Андрій Петрович. Механізм правової поведінки (загальнотеоретичний аспект). 2016.
39. Горбань Мар'яна Юріївна. Судова правоконкретизація: загальнотеоретичні аспекти. 2015.
40. Горшколепов Александр Александрович. Идеократическая государственность: политико-правовой анализ. 2001.
41. Грешнова Наталья Алексеевна. Принцип состязательности в юридическом процессе России (проблемы теории и практики). 2014.
42. Гринюк Роман Федорович. Теоретична модель правової держави і проблеми її реалізації в сучасних умовах. 2007.
43. Груздев Владислав Владимирович. Теория правового состояния личности. 2012.
44. Гурова Татьяна Владимировна. Актуальные проблемы теории источников права. 2000.
45. Гусак Ольга Сергіївна. Принципи судочинства в системі принципів права: теоретико-правові аспекти. 2017.
46. Давыдова Марина Леонидовна. Теоретические и методологические проблемы понятия и состава юридической техники. 2010.
47. Денисенко Владислав Валерьевич. коллизии правовых актов и механизм их разрешения (теоретико-правовой аспект). 2004.
48. Дідич Тарас Олегович. Теоретико-методологічні засади правоутворення. 2018.
49. Долголенко Татьяна Николаевна. Аксиологический и формально-юридический смысл толкования права. 2012.

50. Дутко Альона Олександрівна. Юридичні конструкції та їх використання в законотворчій практиці України. 2010.
51. Емелин Михаил Юрьевич. Правовая доктрина в системе источников общего права: на основе анализа правовой системы США. 2015.
52. Євграфова Єлизавета Павлівна. Об'єктивність права: теоретико-прикладні засади. 2016.
53. Євтошук Юлія Олегівна. Принцип пропорційності як необхідна складова верховенства права. 2015.
54. Євхутіч Ірина Миколаївна. Мораль і право в системі соціальних уявлень сучасного суспільства. 2015.
55. Жаровська Ірина Мирославівна. Правова природа державної влади (теоретико-правове дослідження). 2015.
56. Жебровська Кристина Артаківна. Правові цінності у взаємодії правових систем. 2017.
57. Зварич Роман Васильович. Трансформація регулятивної функції права: історико-правове та компаративне дослідження. 2019.
58. Зверев Євген Олександрович. Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський досвід та українська практика. 2015.
59. Зелена (Іваненко) Олена Володимирівна. Сутність юридичної відповідальності та роль правоохоронних органів у її забезпеченні. 2007.
60. Зубенко Алла Володимирівна. Акти тлумачення норм права в системі правових актів. 2013.
61. Ильяев Андрей Николаевич. Правоприменительная техника и правоприменительная технология (теоретико-правовой анализ). 2008.
62. Исаков Николай Васильевич. Правовая политика современной России: проблемы теории и практики. 2004.
63. Іванків Ірина Богданівна. Права людства: стан та перспективи їх забезпечення. 2019.
64. Кабанець Олександр Сергійович. Демократія як явище правової дійсності (теоретико-правовий аналіз). 2016.
65. Карабеков Михаил Михайлович. Правовые акты как средства формирования и реализации правовой политики: общетеоретический аспект. 2010.
66. Кармаліта Марія Володимирівна. Правова доктрина - джерело (форма) права. 2011.
67. Касаткіна Наталя Александровна. Формы государственного устройства современности: теоретико-правовое исследование. 2015.
68. Квятковська Богдана Іванівна. Теоретичні засади судового прецеденту. 2015.
69. Кладченко Аліса Олександрівна. Становлення та розвиток сучасного антикорупційного законодавства України: теоретико-правове дослідження. 2018.
70. Клименко Алексей Иванович. Функционально-структурные характеристики правовой идеологии. 2016.
71. Книш Віталій Васильович. Теоретико-правове дослідження інституту конституційно-правової відповідальності в Україні. 2018.
72. Коваленко Ксенія Євгенівна. Разумность в праве: основные формы проявления. 2015.
73. Коваль Наталя Тарасівна. Зasadничі принципи правозастосування у розбудові правової держави: методологічні основи концептуалізації. 2018.
74. Ковач Ярослава Вікторівна. Локальні нормативно-правові акти місцевого самоврядування: поняття, особливості, проблеми правового регулювання. 2018.
75. Кокин Алексей Валерьевич. Представительство в юридическом процессе как общепроцессуальный институт. 2015.
76. Колесник Ірина Валентиновна. Теоретическая модель правоприменительной технологии. 2014.
77. Косович Віталій Мирославович. Загальнотеоретичні аспекти удосконалення нормативно-правових актів України. 2015.

78. Косых Алексей Алексеевич. убеждение в праве: теория, практика, техника. 2015.
79. Котенко Микола Віталійович. Системний спосіб тлумачення та його використання в судовій практиці України. 2013.
80. Котенко Олег Анатолійович. Право як регулятор суспільних відносин: теоретичні питання ефективності. 2013.
81. Крестовська Наталя Миколаївна. Ювенальне право України: генезис та сучасний стан. 2008.
82. Кривицький Юрій Віталійович. Спеціалізовані норми права в механізмі правового регулювання. 2010.
83. Кувітанова Юлія Іванівна. Нормативно-правові акти кабінету міністрів України: загальнотеоретична характеристика. 2018.
84. Кудрявцев Ігор Олексійович. Місце та роль підзаконних нормативно-правових актів з ядерної енергетики в системі законодавства України. 2018.
85. Кулапова Татяна Юрьевна. Внутригосударственный и международный правовой опыт: проблемы интеграции и адаптации. 2014.
86. Куницына Ирина Валентиновна. Спор в праве и процессуальные способы его разрешения. 2014.
87. Кухтик Станіслав Володимирович. Трансформація держави під впливом глобалізації (теоретико-правовий аспект). 2015.
88. Куценко Анна Алексеевна. Корпоративные отношения как предмет правового регулирования. 2014.
89. Лановая Галина Михайловна. Типологическая характеристика современного права. 2015.
90. Лиманская Анна Петровна. Специальные правовые режимы: общетеоретический анализ. 2014.
91. Литвиненко Кирило Олександрович. Гуманітарні чинники генерування сепаратистських рухів в Україні. 2018.
92. Луць Людмила Андріївна. Європейські міждержавні правові системи: загальнотеоретична характеристика. 2004.
93. Луцький Андрій Іванович. Правова ідеологія в українському державотворенні: теорія і практика. 2015.
94. Любченко Ярослав Павлович. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект. 2018.
95. Ляшенко Руслана Дмитрівна. Презумпції у праві: питання теорії та практики. 2011.
96. Макаренко Лариса Олександрівна. Теоретико-методологічні аспекти пізнання та формування правової культури. 2019.
97. Макаренко Лариса Олександрівна. Теоретичні закономірності дії правових приписів. 2004.
98. Максимов Роман Александрович. Механизм действия права в чрезвычайных ситуациях (Общетеоретический аспект). 2014.
99. Малишев Борис Володимирович. Судовий прецедент у правовій системі англії (теоретико-правовий аспект). 2002.
100. Мамедов Эльшан Фаххрадинвич. Термины и дефиниции как средства юридической техники правотворчества. 2015.
101. Маронин, Евгений Юрьевич. Юридическая фикция в современном российском законодательстве. 2004.
102. Мартиненко Олександр Олександрович. Теоретичні засади судової правотворчості у концепції юридичного прагматизму. 2016.
103. Мельник Алла Анатоліївна. Якість закону: теоретико-методологічний та техніко-юридичний аспекти. 2018.
104. Мельник Зоя Петрівна. Рецепція права як засіб вдосконалення правової системи (теоретико-правовий аспект). 2009.

105. Минникес Илья Анисимович. Индивидуальное правовое регулирование (теоретико-правовой анализ). 2009.
106. Михайлов, Станислав Владимирович. Правовые ценности : теоретико-правовой аспект. 2011.
107. Мінченко Раїса Миколаївна. Еволюція державної влади в сучасній Україні (теоретико-правове дослідження). 2009.
108. Місевич Сергій Васильович. Джерела канонічного права (теоретико-правовий аналіз). 2005.
109. Мовчан Віктор Вікторович. Межі здійснення судової влади. 2015
110. Мухін Віталій Володимирович. Індивідуальне правове регулювання у механізмі децентралізації у праві. 2018.
111. Награбова Людмила Володимирівна. Деонтологічна концепція Дж. Бентама. 2008.
112. Назаренко Ольга Анатоліївна. Теоретико-правові основи політичної системи суспільства. 2015.
113. Наставна Ганна Вячеславівна. Антрополого-комунікативний підхід дослідження права: природа, зміст, функціональне призначення. 2018.
114. Оборотов Ігор Гариславович. Темпоральні характеристики права. 2008.
115. Овчаренко Ігорь Николаевич. Законы в системе источников (форм) права и их классификация. 2004.
116. Онищук Ігор Ігорович. Правовий моніторинг: теоретичні та прикладні засади. 2018.
117. Оніщенко Наталія Миколаївна. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку правової системи. 2002.
118. Осядла Марія Володимирівна. Свобода як цінність права (теоретико-правовий аспект). 2016.
119. Павлова Ксения Евгеньевна. Юридическая техника как атрибут нормотворческой деятельности (на примере органов внутренних дел). 2016.
120. Панов Олег Александрович. Идея "правовой личности" в российском политико-правовом пространстве: теоретико-правовое исследование. 2014.
121. Панчишин Антон Володимирович. Правовий статус держави: теоретико-правовий аспект. 2014.
122. Панчук Ірина Олегівна. Правосвідомість як фактор утвердження демократичних основ державного та суспільного ладу України. 2015.
123. Перепелюк Анна Михайлівна. Механізм застосування права: структура та критерії ефективності (загальнотеоретичний аспект). 2016.
124. Перетятко Галина Володимирівна. Вплив моралі на правове регулювання в Україні: загальнотеоретичні аспекти. 2018.
125. Петров Дмитрий Евгеньевич. Дифференциация и интеграция структурных образований системы российского права. 2015.
126. Пилипенко Е.А. Система российского права: структурно-сравнительный анализ. 2003.
127. Подорожна Тетяна Станіславівна. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації. 2017.
128. Полатайко Ірина Володимирівна. Втілення правової ідеології у правових системах сучасності: теоретико-правова характеристика. 2018.
129. Пономарев Дмитрий Евгеньевич. Сущность юридической конструкции. 2005.
130. Попович Терезія Петрівна. Правові засоби здійснення демократії у державах Центральної Європи: теоретичні та практичні аспекти. 2015.
131. Постол Катерина Анатоліївна. Правові механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави. 2016.
132. Проць Олександра Євстахіївна. Правова культура молоді в Україні: загальнотеоретичне дослідження. 2013
133. Пундор Юлія Олегівна. Категорія «суб'єкт права» у теорії права та особливості її застосування у галузевому праві. 2015.

- 134.Пучков Олександр Олександрович. Правопорядок у сфері національної безпеки: загальнотеоретичне дослідження. 2019.
- 135.Пышьева Елена Александровна. Право как самоорганизующаяся система. 2015.
- 136.Росік Тетяна Володимирівна. Роль судової практики в сучасній правотворчості: теоретико-прикладні аспекти. 2016.
- 137.Савченко Олександр Васильович. Теоретико-правові засади громадського контролю за діяльністю органів державної влади. 2016.
- 138.Самохвалов В'ячеслав Вікторович. Законність і справедливість: теоретико-правові проблеми співвідношення і взаємодії. 2006.
- 139.Сарсенов Айдар Маратович. Судейское усмотрение в современных правовых системах. 2009.
- 140.Свириденко Ганна Вікторівна. Правомірна поведінка: теоретико-прикладні засади. 2017.
- 141.Скрипнюк Олександр Олександрович. Реалізація принципу народного суверенітету в Україні: теоретико-правовий аспект. 2015.
- 142.Степанков Валентин Георгиевич. Правовая позиция: общетеоретические и прикладные аспекты. 2003.
- 143.Сугар Дулам. Собственность как правовая ценность : теоретико-правовое исследование. 2015.
- 144.Суходольська Анастасія Андріївна. Реалізація права на свободу переміщення: теоретико-правові засади. 2019.
- 145.Терехов Евгений Михайлович. Оптимизация правоинтерпретационной деятельности в современной России: проблемы теории и практики. 2014.
- 146.Ткачук Альона Сергіївна. Теоретико-правові характеристики правосвідомості молоді. 2013.
- 147.Толмачев Вячеслав Владимирович. Техничко-юридические средства установления и реализации запретов в российском праве (вопросы теории и практики). 2014.
- 148.Тополевський Руслан Богданович. Системні зв'язки юридичних джерел права. 2004.
- 149.Уранский Фарид Рубинович. Пробелы в праве и способы их восполнения в правоприменительной деятельности. 2005.
- 150.Хомюк Наталія Сергіївна. Сучасна система джерел права України: загальнотеоретичні аспекти. 2015.
- 151.Хопта Сергій Федорович. Теоретико-правові аспекти професійної правосвідомості судді та її роль в ухваленні судових рішень. 2017.
- 152.Чабур Святослав Валерійович. Функціонування механізму правотворчості. 2018.
- 153.Шальмин Максим Сергеевич. Нормы права в системе соционормативного регулирования: проблемы соотношения и взаимодействия. 2006.
- 154.Шарно Оксана Игоревна. Правовые символы как средства правоприменительной техники. 2014.
- 155.Шопина, Оксана Валерьевна. Система правовых актов в современной России. 2003.
- 156.Шрамкова Мария Николаевна. Цели, средства и результаты процессуально-правового регулирования: общетеоретический аспект. 2011.
- 157.Штанько Артем Александрович. Правопорушення як вид правової поведінки. 2009
- 158.Шубенкова Ксения Владимировна. Теоретико-правовые концепции А.С. Пиголкина. 2013.
- 159.Яловенко Татьяна Васильевна. Правоприменительная деятельность в правозащитной системе современного государства (вопросы теории). 2015.

Інформаційні ресурси

1. Електронні інформаційні ресурси НБУВ – http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv.html
2. Електронний репозитарій НУБіП України – <http://elibrary.nubip.edu.ua>

12. Гарантії якості навчання з дисципліни «Сучасні проблеми теорії права»

Оцінка дисципліни аспірантами за результатами навчання.

Внутрішній аудит та періодичне оновлення матеріалів курсу і методів викладання керівником програми.